

Kolumna visokog predstavnika Valentina Inzka: Nelson Mandela je uzor svakodnevnim herojima u BiH

Piše: Valentin Inzko

Nelson Mandela bit će sahranjen danas uz univerzalno priznanje za dubok i trajni doprinos tranziciji Južne Afrike u multietničku demokratiju i za njegovu borbu za mir i pomirenje u cijelom svijetu.

Uvjeran sam da je njegovo nasljeđe bitno i za Bosnu i Hercegovinu, i za sve nas.

Kada je primio nagradu od Mostarskog centra za mir i multietničku saradnju 2006. godine, Mandela je rekao da mu je drago ako je „na bilo koji način nadahnuo građane Bosne i Hercegovine, koji su toliko propatili, da nastave raditi na pomirenju i uspostavi trajnog mira.” On je prepoznao cilj koji je zajednički građanima Bosne i Hercegovine i Južne Afrike, budući da građani obje zemlje imaju posebne istorijske razloge da pažnju usmjere ka suživotu među različitim etničkim grupama.

Ključna uloga Nelsona Mandele bila je da taj zajednički cilj artikulira ubjedljivo i hrabro. Zbog svojih plemenitih uvjerenja i ciljeva proveo je skoro tri decenije u zatvoru.

Smatrao je da je najveći broj Južnoafrikanaca spreman – štaviše voljan – da živi zajedno u društvu zasnovanom na jednakosti, međusobnom poštovanju i različitostima, i stao je na čelo te većine, uprkos odlučnoj i dobro organiziranoj manjini, koja je insistirala na razdvajanju različitih zajednica unutar društva.

“Možete li zamisliti šta bi se desilo da je Nelson Mandela izašao iz zatvora 1990. godine pun gorčine?” upitao je ove sedmice nadbiskup Desmond Tutu, njegov blizak saputnik. “Možete li zamisliti gdje bi danas bila Južna Afrika da je njega obuzela želja za osvetom?”

Umjesto da se stavi na čelo jedne preplašene i netolerantne zajednice, Mandela je pokazao izuzetnu mudrost i plemenitost i poveo puno veću zajednicu, zajednicu svih onih spremnih da krenu naprijed u duhu tolerancije i optimizma. Jednom prilikom ljutito je odgovorio aktivistima ANC-a koji su bili nezadovoljni njegovom spremnošću na kompromis. “Ja sam bio u zatvoru 27 godina i oprostio sam tim ljudima – zašto ne možete vi?”

Na takvim moralnim visinama zasniva se autoritet.

A taj autoritet, u smislu okupljanja svih oko istih ideja i zagovaranja solidarnosti koja prevazilazi podjele između različitih zajednica, može se pokazati i putem moćnih gesti, od kojih je jedna od najpoznatijih bila ona kada je obukao dres „Springboka“, koji je dugo vremena bio zaštitni znak samo jedne, tada vladajuće zajednice, i izašao na teren da državnoj reprezentaciji poželi sreću na utakmici finala Svjetskog kupa u ragbiju 1995. godine u Johannesburgu.

Vlasti Bosne i Hercegovine se danas suočavaju sa velikim brojem problema. Ti problemi nisu nesavladivi. I niko ne želi umanjiti napore koje mnogi poduzimaju kako bi rješavali ove probleme, često to čineći hrabro i iskreno. Istovremeno, ni jedan politički lider ne može biti zadovoljan onim što je postignuto tokom proteklih nekoliko godina.

Politika zasnovana na nepravdi i negativnim osjećanjima nije uspjela.

Građani Bosne i Hercegovine uporno izražavaju svoju želju za novom politikom, ali tu želju mogu ostvariti samo ukoliko njihovi lideri usvoje novu strategiju i pokažu više dobre

volje i konstruktivne stavove.

Činjenica je da danas u Bosni i Hercegovini, kao što je to bilo i u Južnoj Africi tokom devedesetih, većina građana spremno prihvata poruke nade, a ne straha, program pomirenja, a ne podjela, i plan za izgradnju budućnosti, a ne opstrukcije.

Možemo obilježiti odlazak ovog izuzetnog globalnog velikana slatkorječivim izjavama o potrebi za mirom i pomirenjem, ili da prilikom sahrane Nelsona Mandele zastanemo nekoliko trenutaka i razmislimo o poukama i porukama koje bosanskohercegovački lideri i mi svi možemo izvući iz iskustava Južne Afrike.

Bosna i Hercegovina može i mora okončati svoju tranziciju od rata do mira. Ova zemlja može uspjeti poštujući, a ne osporavajući, svoje različitosti. Ovo društvo može iskoristiti svoje urođene prednosti kao što su strpljenje, otpornost, kreativnost i suosjećanje. Moguće je da većina građana BiH sa širokim pogledima na svijet prevlada netolerantnu manjinu, i da, dugoročno, pridobije tu manjinu za svoje ideje. Moguće je da Bosna i Hercegovina postane punopravna članica evropske porodice kao suvereno i prosperitetno demokratsko društvo.

Sve je ovo moguće, ali mogućnosti će postati stvarnost kada bosanskohercegovački lideri pokažu povjerenje, hrabrost i velikodušnost i odustanu od politike zastrašivanja i negativnih poruka koja već jako dugo daje izuzetno loše rezultate.

Nelson Mandela je vjerovatno posljednji ili jedan od posljednjih velikih heroja našeg vremena. Ali vjerujem da i Bosna i Hercegovina ima puno malih heroja, koji se poput Nelsona Mandele svaki dan bore za bolji život, koji praštaju i koji svojim djelovanjem dokazuju da je uspješan suživot ne samo potreban nego i moguć.

Valentin Inzko je visoki predstavnik međunarodne zajednice za

Bosnu i Hercegovinu. Imao je priliku sresti Nelsona Mandelu u oktobru 2003. godine.